

Justitiedepartementet/Utrikesdepartementet

*Enheten för polisfrågor samt allmän ordning och säkerhet
Asien- och Oceanienheten*

Rådets möte för rättsliga och inrikes frågor (RIF) den 5-6 oktober 2006

Lunchdiskussion: Afghanistan och narkotika

Dokument: -

Tidigare dokument: -

Tidigare behandling vid samråd med EU-nämnden: Rådsslutsatser om Afghanistan och narkotika behandlades i EU-nämnden den 25 november 2005, inför RIF-rådet den 1-2 december 2005.

Bakgrund

Under det senaste året har säkerhetssituationen i Afghanistan förvärrats och förändrats. Oroligheterna förekommer framförallt i de södra och östra delarna av landet där talibanrörelsen blivit aktivare i sina attacker. Natos militära överbefälhavare har medgivit att striderna i söder har varit intensivare än förväntat och efterfrågade i början av september förstärkningar till Natos operationer i södra Afghanistan. Samtidigt kommer det talibanrelaterade våldet närmare Kabul. Andelen självmordsdåd har ökat. Talibanernas ökade aktivitet beror på förbättrad finansiering, viss omorganisering samt osäkerhet över utvecklingen bland civilbefolkningen. ISAF:s (International Assistance Security Force) övertagande av operationerna i de södra delarna har även föranlett ökad talibanaktivitet. Sedan ISAF tog över befälet för operationerna i södra Afghanistan från den amerikansk-ledda Operation Enduring Freedom den 31 juli har drygt 20 NATO-soldater dödats i strider med oppositionsstyrkor.

Samtidigt förekommer våldshandlingar och oroligheter som inte är relaterade till talibanrörelsen. Detta våld har sitt ursprung i organiserad

kriminalitet (framförallt narkotikaproduktionen) och uppgörelser mellan krigsherrar.

Det nyvalda parlamentet arbetar fortfarande med att finna former för sitt arbete men fungerar något bättre än förväntat. Samtidigt domineras institutionen av krigsherrar och konservativa grupper som söker motarbeta lagförslag som anses gå emot islam.

Utvecklingen i Afghanistan styrdes fram till hösten 2005 av Bonn-avtalet. I januari 2006 undertecknades i London ett nytt avtal, Afghanistan Compact (AC), mellan Afghanistan och det internationella samfundet. I AC ingår en rad s.k. benchmarks som ska uppfyllas av Afghanistan inom olika tidsramar. AC följs upp genom en s.k. Joint Coordination and Monitoring Body i vilken FN och den Afghanska regeringen är ordförande och en rad ledande givarländer deltar. EU och Afghanistan undertecknade ett "Joint Political Declaration" i november 2005.

Narkotika

I Afghanistan produceras omkring 92 % av världens heroin och 30% av världens marijuana. Denna hantering uppskattas inbringa omkring 2.8 miljarder USD per år – detta motsvarar omkring 35% av Afghanistans BNP. Narkotikaproduktionen genomsyrar det afghanska samhället från mannen på gatan upp till landets regering. Förfining av opium sker i all högre utsträckning på laboratorium i Afghanistan. UK leder tillsammans med den afghanska regeringen och UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) insatserna för att bekämpa narkotikaproduktionen i Afghanistan. UNODC:s kontor i Kabul leds av en svensk tjänsteman.

Vid regeringsbildningen efter presidentvalet i oktober 2004 upprättades ett departement för narkotikabekämpning för att bättre samordna insatserna. Våren 2006 antog den afghanska regeringen en strategi för anti-narkotika insatser i Afghanistan. Fokus ligger framförallt på polis och rättsinsatser samt utvecklandet av alternativa inkomstkällor.

Narkotikafrågan i Afghanistan har diskuterats vid flera internationella konferenser om Afghanistan och vid London konferensen i januari 2006 hölls en särskild session om hur man kan hantera narkotikaproduktionen i Afghanistan. EU har i flera policydokument framhållit vikten av att bekämpa narkotikaproduktionen i Afghanistan. Vid RIF-rådet den 1-2 december 2005 antog rådet slutsatser med denna innebörd och vid RIF-rådet den 1-2 juni 2006 antog rådet ett s.k. Action Oriented Paper om Afghanistan som ett utflöde av EU:s strategi för yttre förbindelser.

Fem G-8-länder har utsetts till lead nations för säkerhetsfrågor i Afghanistan. UK utsågs till leadnation för anti-narkotikainsatserna i Afghanistan i samband med ett G8-möte i Geneve våren 2002 (US leder arbetet med uppbyggandet av den afghanska armén, Tyskland leder

uppbyggandet av poliskåren, Japan samordnar avvärjning av f.d. soldater och Italien reformerar rättssystemet). UNODC har hållit en något lägre profil och har valt att inte ha en samordnande roll vad gäller narkotika. Man har fokuserat på rådgivande insatser och stöd, framförallt till rättssektorn. Under de senaste åren har US i allt högre utsträckning engagerat sig i narkotikabekämpningen.

Sveriges insatser

Sverige har ett långvarigt engagemang i Afghanistan. Efter talibanregimens fall utlovade Sverige ett bistånd med ett åtagande över tre år (2002-2004) på upp till en miljard kronor för stöd till utveckling och humanitära insatser. Afghanistan blev därmed den tredje största mottagaren av svenskt bistånd. Fokus har legat på utbildning, demokrati, infrastruktur och ett omfattande stöd till Afghanistan Reconstruction Trust Fund (ARTF).

Sverige stödde parlamentsvalet med 10 miljoner kronor och stöder även utbildning av stabspersonal vid parlamentet med 10 miljoner kronor. Beslut om en ny samarbetsstrategi för utvecklingssamarbetet med Afghanistan togs den 6 april 2006. Den nya strategin innebär i stort en fortsättning av föregående strategi men ytterligare fokus läggs på mänskliga rättigheter och jämställdhet. Genom medel från UD:s konflikthanteringsbudget utgår stöd till den oberoende afghanska MR-kommissionen samt ett projekt som syftar till att bygga upp ett afghanskt advokatsamfund.

Vad gäller insatser mot narkotikaproduktion bidrar Sverige genom Sida till utvecklingen av alternativa inkomstkällor och allmän landsbygdsutveckling. Man bidrar bl.a. till ett mikrofinansprojekt (MISFA) som delvis riktar sig till narkotikaodlande bönder som fastnat i skuldfällor. Man arbetar även med att bygga upp infrastruktur på landsbygden. Sverige stöder Counter Narcotics Trust Fund (CNTF) med 16 miljoner kronor (avtal ska inom kort ingås med UNDP som administrerar CNTF). Det svenska stödet är öronmärkt till institutionsuppbyggnad och utveckling av alternativa inkomstkällor.

Sverige bidrar med 50 miljoner kronor till UNODC:s kärnbudget. Detta stöd ses som centralt då endast ytterligare tre givare (US, Italien och Japan) stöder UNODCs kärnbudget. Eventuellt kommer delar av vårt stöd till kärnbudgeten öronmärkas till insatser i Afghanistan.

UK (£3.5 miljoner + £20 miljoner över tre år) som samordnar narkotikabekämpningsinsatserna är tillsammans med Europeiska Kommissionen (15 miljoner Euro) några av de större givarna till CNTF. Nya Zeeland (NZ\$ 500 000 – 2.3 miljoner SEK) och Australien (2 miljoner AUD – 11 Miljoner SEK) har även bidragit till CNTF.

Europeiska Kommissionen stöder anti-narkotikainsatser genom insatser till stöd för alternativa inkomstkällor och uppbyggandet av rätts och polisväsendet. Man stöder insatser som syftar till bättre gränsbevakning.

ISAF (International Security Assistance Force)

Det svenska PRT:t (Provinsial Reconstruction Team) i Mazar-e Sharif har etablerat sig i det nya campen och arbetar framgångsrikt med att finna formerna för sitt arbete. 250 svenskar tjänstgör vid PRT:t tillsammans med omkring 40 soldater från Finland, Danmark och Rumänien. Tre svenska civila rådgivare (politisk, polis och utvecklingrådgivare) ingår även i PRT. Två amerikanska civila rådgivare (USAID resp. DOS) finns även i PRT. Det svenska PRT agerar inom ramen för ISAF:s operationsplan vad gäller insatser mot narkotika. Det rör sig framförallt om inhämtning av underrättelser, informationskampanjer och stöd till afghanska myndigheter.

Svensk ståndpunkt

Narkotikaproblematiken är ett allvarligt hot mot utvecklingen i landet. Det internationella samfundet ska bidra till insatser mot narkotika men det är avgörande att afghanska myndigheter känner ett tydligt ansvar för att leda insatserna. Sverige stödjer därför rådsslutsatserna från december 2005 och det Action Oriented Paper som togs fram under våren 2006. Det är centralt att alternativa inkomstkällor kan utvecklas. Långsiktigt hållbar utveckling på landsbygden är nödvändig för att skapa incitament för befolkningen att sluta odla vallmo. Insatser för att stärka polis och rättsväsendet är likaså av vikt och fokus bör ligga på ledande individer i narkotikahanteringen.

Rättslig grund och beslutsförfarande: -

Europaparlamentets inställning : -

Förslaget: -

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa: -

Ekonomiska konsekvenser: -

Övrigt: -